

سنگان

دهستان سنگان

سنگان دهستانی است بزرگ در دامنه کوه‌آتشفشان تفتان با روستاهای متعدد از جمله روستای

سنگان گزک دروک سنگان سفلی و .. این دهستان در شمال شهر خاش واقع شده است و از

جنوب به خاش و پشتکوه و گزو از شمال به میرجاوه از مغرب به کوه تفتان و از شرق به ریگ

ملک و پاکستان منتهی می شود. آبادی های دهستان سنگان دارای آب و هوایی خوش بوده و

در اغلب فصول سال هوای آن معتدل می باشد. حوزه آبریز سنگان یکی از وسیع ترین حوزه

های آبریز کوه تفتان به شمار می آید و رودخانه دایمی آن همواره دارای آب است. روستای

سنگان که بر سر راه میرجاوه به خاش قرار دارد دره ای است که از چهار طرف به کوه منتهی

میشود. یکی از بلندترین کوههای اطراف این روستای زیبا و دیدنی پاسکوه نامیده می شود. این

کوه بلندترین کوه اطراف روستاست و برای مردم منطقه کوهی است زیبا و قابل توجه.

قبرستان سنگان نیز در دامنه این کوه قرار گرفته است و در آن آثار قبرهای قدیمی به چشم

می خورد. گرچه در این دهستان قبرستانهای قدیمی و متعدد زیاد دیگری نیز وجود دارند. از

آثار قدیمی موجود در روستا می توان به مسجد جامع قدیم آن اشاره نمود. این مسجد در پای

درخت سرو بلندی موسوم به میر عمر بنا شده است. میر عمر درختی است بسیار کهن سال که

هنوز سن واقعی آن توسط کار شناسان مشخص نگردیده است. اما مردم منطقه اعتقاد دارند که

سن آن بیش از ۱۵۰۰ سال باشد. آسیاب روستا نیز که در گذشته از آن برای آرد کردن گندم

استفاده می شده در نوع خود اثری است زیبا و شگفت آور. این آسیاب که بر اثر طغیان

رودخانه سنگان تا حدود زیادی تخریب شده است جزو آثار ملی منطقه و کشور به ثبت رسیده است. گذشته از تمام اینها نمای زیبای تفتان از روستای سنگان است این ابر کوه ایران گویی در سنگان به طنازی و خود آرایی مشغول است. مسیر رودخانه سنگان نیز تماشایی است. روستایی که حدوداً ۶۰ کیلومتر تا گرمای سوزان کویر فاصله ندارد و هم مرز با شن های روان ریگ ملک است. گویی قطعه ای از بهشت است تا شاهدهی بر قدرت پروردگار باشد. رودخانه سنگان با آبشارهای بلند و کوتاه فراوان آبگیرهای کوچک و بزرگ و سرسبزی و طراوت اطراف آن نمایی بسیار دل انگیز دارد. مردم منطقه به این آبشارها قارقاروک می گویند که شاید نشان از صدای بلند ولی دلنواز ریزش آب آن دارد. هر چه از زیبایی و دلنوازی این آبشارها و سبزی اطراف آن بگوییم کم است چه در بلوچستان خشک کمتر منطقه ای به این طراوت دیده ام. وقتی بر فراز کوه پاسکوه می روی ترکیب باغها و کشتزارها به همراه کوههای کوچکتر و درخت سرو با صدای آبشار ذوق لطیف آدمی را به وجد می آورد. اگر به ترکیب کوههای منطقه بنگریم این کوهها پر از آثار بجای مانده از دوران تفتان در سالهای بسیار دور گذشته اند. بسیاری از مردم خانه های خود را از سنگ می سازند. گرچه در تمامی مناطق کوهستانی ایران چنین خانه هایی رایج هستند. ولی تشابه معماری این روستا با روستاهای کرد نشین مناطق غرب شگفت انگیز است و جالبتر اینکه مردم منطقه خود را کرد می دانند. نوعی سنگ آتشفشانی موسوم به کورک در این روستا استفاده می شود که شبیه به سنگ توف است. خانه ها بر روی دو قطعه سنگ بزرگ بنام کال ساخته شده اند. و بسیاری از خانه های قدیمی ویران شده نیز در مسیر رودخانه دیده می شوند. نکته جالب توجه در این روستا آن است که

هیچ قلعه ای در آن دیده نمی شود. می گویند در گذشته یکی از بزرگترین قلعه های خاش در این منطقه بنا شده بود(اگر به کتب قدیمی رجوع شود این امر مورد تایید است زیرا در کتب قدیمی از سنگان به عنوان یکی از شهرهای آباد منطقه سرحد یاد شده است.) اما مردم منطقه بعلت کمبود زمین پس از پایان دوره حکومت ملوک الطوایفی طایفه کرد و مخروبه شدن قلعه خاک آن را به زمینهای کشاورزی برده و قلعه را نابود کردند. روستای سنگان گرچه آب فراوانی دارد زمین آن بسیار کم است و اصولاً برای کشاورزی کلان قابل سرمایه گذاری نیست اما باغات آن که اغلب انار است سود سرشاری عاید مردم می کنند. باغات انار سنگان در مقیاسی کوچک محصول زیادی می دهند. در این باغات انواع انار یافت می شود. انار میخوش با اندازه بزرگ و وزن بسیار بالا انار شیرین که ظاهراً کیفیت خوب آن مثال زدنی است و اناری موسوم به انار بی هسته که خوردنش واقعا لذت بخش است. به غیر از انار که محصول اصلی روستاست میوه هایی چون انجیر توت شاه توت امرود(گلابی) انگور هلو البالو زرد الو و بسیاری از میوه های مناطق سردسیر در آن بعمل می آید بادام و پسته و گردو نیز در آن قابل است. از درختان خودروی مثمر می توان به انجیرهای کوهی که دارای انجیر کوچکتر از انجیر معمولی هستند اشاره کرد این انجیر ها با قد بلند محصولی بسیار می دهند. بنه وارچن گز و .. نیز دارد. بادام کوهی که در مناطق کوهستانی می روید در کوههای اطراف آن زیادند. از درختان و مرکبات که بگذریم صیفی جات منطقه نیز قابل ذکر هستند. گندم و جو از محصولات کشاورزی عمده منطقه به شمار می روند که برای خود روستا کفایت می کنند. کوههای اطراف منابعی غنی و سرشار از گیاهان طبی هستند. در گذشته و حال طب سنتی با

استفاده از این گیاهان مرسوم بوده و مردم استفاده سرشاری از منابع طبیعی می برند. درمنه

کلپوره اسپنتان (اسفند دانه) مور و.. برای بسیاری از بیماریها تجویز می شوند.گاهی از صمغ

درخت موسوم به گونجک برای مسایل دندانپزشکی استفاده شده است و از ریشه یا ساقه

برخی بوته ها نیز بعنوان مسواک سنتی استفاده می شود . بادهای منطقه نیز اسامی جالبی یافته

اند. باد باران آور جنوب و جنوب غربی بنام محلی گرو شناخته می شود. این باد باران فراوانی

به همراه خود دارد. بادی که از شمال به جنوب می وزد و معمولا سرما و سوز زیادی دارد

گوریچ نامیده می شود. پیر گوات نیز بادی است که از شرق می وزد و گوش بادی است که از

غرب می آید. در مجموع روستای سنگان بهشتی است در بلوچستان و دری است بر دامن

تفتان. اگر مسیر رودخانه آن را تعقیب کنیم روستاهای دهستان یکی پس از دیگری در مسیر آن

قرار دارند. سنگان سفلی پسپلی و.. کمبود راه دسترسی در منطقه به روستاهایی چون

دورودی گرز تاج نان و .. زیبایی های بسیاری را از چشم مردم این استان و کشور دور کرده

است